

משרד החינוך והתעבות, המחלקה לתעבות תורנית

עלון חדרות להוראת פרשת השבוע  
פרשת חיי שרה של בחסד לייבוניץ

(תשכ"ח)

פרק ל' א' - ג'

פרשת נצבים נקראת המיד בסמוך לראש השנה, לפעמים בשבת השונה, השנה בשבת חקודת  
לראש השנה. נחרינו גם המעט בפרק אחר נחרינו חלקו הראשון פוסדת החשובה.

יש לפתוח לימוד זה בשאלה א' בגליון נצבים - נילך - תשי"ז, היא חשאלה "למדת הסדריכה"  
שבמשרת המסוקים האלה:

המורה המלמד שפור זה בימות החול ייטיב לפסדת אם יכתוב על הלוח את חרשימה הבאה  
בחבלסת המלים הסדריכות, כך:

א': והיה כי יבואו עליך כל חדברים האלה  
והשבנות אל לבך בכל חגויים אשר הדיחך ה' אליך שמה

ב': ושבת עד ה' אלוהיך

ג': ושב ה' אלוהיך את שבותך ורחמך  
ושב וקבצך

ה': ואתה תשוב ושמעת בקול ה'

ט': ... כי ושב ה' למוש עליך

י': ... כי תשוב אל ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך.\*

שורש זה החוזר ובשנה בפסוקים אלה ובהוראות שונות מכלים ביותר שנושא פסוקינו  
אלה הוא התשובה.

לשאלה א' יש להסביר: מאחר שאין משפט תנאי ומשפט תוצאה מתחברים בעברית תנ"כית  
ע"י מלה "אז" כבעברית חדשה, ומאחר שה' ה' החסרת בעברית מורכבת בין משפט  
תנאי לבין משפט תוצאה (אם תעשה... ותבוא אחר... תקבל) סופיתה בעברית  
תנ"כית כד"ו החפור - הרי שאין סימן חיצוני ברור המורה היכן בגמר משפט התנאי  
והיכן פותח משפט התוצאה. וחבר סביר שיהיה חרבה. ועיין גם בגליון נצבים וילך  
שבת תש"ך. שם הבאנו גם את המתרגמים השונים ללשון לעז, משלנו ומשל אוסות הפולם  
ופרט לחירש והרפמן דעת כל המתרגמים כדעת חראב"ע ולא כדעת הרמב"ם.

אגב יעויין בפרוש המלבי"ם שלא הבאנו - מחוסר מקום - שהוא היתירי המצטט לפשר  
בין שתי החפשינות ולפרש את המלים להשבנות אל לבך גם כתנאי גם כתוצאה - הנבחה.

כיוצא  
חשאלה כמובן אינה שאלה תחבירית בלבד, אלא תוצאות גדולות בפרוש מבנה המסוק  
לתפיסה הכללית של פרקנו. מה הובטח לנו, האם הובטח לנו הגאולה כמרחגית בתנאי  
התשובה או הובטחה לנו הגאולה בעקבות התשובה שאי היא סובטחת ולא מרחגית?

בשאלות מסוג זה (היכן בגמר התנאי והיכן פותחת תשובת התנאי) פסקנו בגליוןנו לא  
אחת. המעוביין ימצא חמר לזה בגליונות

ויצא הש"ס שאלה ב

בשלה הש"ד שאלה א

עקב תשכ"ד.

לשאלה ב. בעל אנך תחננו רוצה למצוא במבנה פסוק א' סמך לרעיון חידוע של מרובת  
סידת הטובה על מידו שפורענות (שם כ' ו' ד"ה בוצר חסד) ויש כמה פסוקים במקרא  
הרומזים לכך ברור ע"י אי ההקבלה בין שני חלקי הפסוק המעבירים בברכה ובקללה.  
אך קשה לראות את הרעיון הזה כמרוסז בפסוקנו, משעמי סגנון ודקדוק.

שאלה ד עוסקת בצורה המורגג חסדיו יומה מסמך פעמים במקרא - "שוב שבות"  
פסקנו במסוק זה בגליון נצבים וילך על השמחה, אלה ששם פסוקנו, בוסף על חקשי הלשוני,  
בעיקר על קשי אחר, והוא כשל הענין של "ושב ה' את שבותך" "ושב וקבצך"...

והובאו שם בעיקר דעות פרטניות מאוחרים. הפעם נסקנה ברש"י לבדו.  
דברי רש"י בפרושו הראשון מקורם בספרי בהעלותך \* ל"ד.

אתה מוצא כל זמן שישראל פשוטו כשכינה עמם משועבדות... וכן הוא אומר  
(ישעיה ס"ג) "בכל צרתם לו צר". אין לי אלא צרת צבור - צרת יחיד  
מניין? שג' (תהלים צ"א): "יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה". וכן הוא  
אומר (בר' ל"ט) "ויקה אדוני יוסף אותו ויתנהו אל בית הסהר... ויהי  
ה' את יוסף".  
אתה מוצא שכל מקום שגלו - שכינה היתה עמם:  
גלו למצרים - שכינה עמם, שג' (שמואל א' ב') "הגבלה בגלית אל בית  
אביר בחיותם מצרים בבית פרעה", גלו לבבל - שכינה עמם, שנאמר  
(ישעיה ס"ג) "למענכם שולחתי בבלה"; גלו לאדום - שכינה עמם, שנאמר  
(ישעיה ס"ג) "מי זה בא מאדום"; וכשתם חוזרים - שכינה חוזרת עמם,  
שג' (דברים ל') "ושב ה' אלוקיך את שבותך" - וחשיב לא נאמר, אלא "ושב".

אשר לפרושו השני - יפיתם הם דברי בעל בארות יצחק הבאים:

...ולפירושו השני נופל פעל שיבה בבחינת הפלא, כי קבוץ עם דל  
וחלש מארצות תפוצותם מארבע רוחות האדמה הוא פלא גדול יותר  
בערכו מפלא יציאת קצרים. ולפי שכל אשר יתחווה ברצונו ית'  
יכנו במקרא על זמיון פעולת בני אדם, כמו (בר' ג') "וישש ה'  
אלוקים לאדם כתנות עור", וכמו (בר' א') "וישש את הרקיע",  
על דרך זה אמר הכתוב כאן לשון שיבה, לזמיון פעולת גבור החיל,  
אשר נשבה אהובו במלחמה לביף שונאיו והשבוי אין לאל ידו להושיע  
לו. (= לעצמו), לחולשתו ומורד לבגדו. ומפני זאת יוכרח הגבור  
הזה לבקוע בגבורתו סחנה האויב, ולהחזיק ביד אהובו החלש  
ולהוציאו מביניהם, ולהחזירו לארצו ולמולדתו, ונאמר, שהגבור  
שב עמו.

כן נאמר כאן שהשט ית' שב עם בני ישראל לעריהם, לגדול הפלאים  
שהוצרכו להוצאה מתוך ארצות גלותם ולהשבה לארצם.

ומי כדורנו יודע ומבין מה גדול הקשי הזה!

בחמה ליבוביץ

(\* פרופ' קאסוטו ז"ל עמד בספריו ובכמה ממסותיו על השיבותו של מספר א-7  
במקרא, ועל כך שהבטוי החזק והבולט ביותר שניתן הכתוב לנשוא העיקר של  
איזה פרק או איזו פרשה או לרעיון המרכזי - הוא בחזרת של שב-פעמים  
על המלת המדריכה, כפי שהוא בפרשתנו בפסוקים א'-י').